

full de càlcul

El preu de la precarietat: treballar per seguir sent pobre

vista prèvia >

La legitimació de l'actual sistema econòmic es basa en la suposició que, si treballes, pots viure amb un mínim de benestar, seguretat i dignitat. La realitat, però, és molt lluny d'aquest mantra. L'actual mercat laboral, i el sistema econòmic en el seu conjunt, provoca que milers de persones que treballen no puguin cobrir les seves necessitats bàsiques per viure amb dignitat. La precarietat laboral, els salaris baixos i tenir o no tenir família o ser mare sola són els condicionants que condemnen a un gran gruix de persones treballadores a viure en la pobresa.

Manuel Alvariño

Polítleg a l'Institut Universitari Europeu i membre d'Espai 08

www.manuelalvarino.com

Olympia Arango

Economista del comportament especialitzada en anàlisi de gènere i membre d'Espai 08

olympia.arango@gmail.com

El terme pobresa, a l'imaginari col·lectiu, s'associa a atur, sensellarisme, males condicions de salut o higiene i l'ostracisme social.¹

Seguint aquesta lògica, les persones pobres serien aquelles sense accés a un treball que els permeti escapar d'una situació vulnerable. En conseqüència, aquest fet porta a pensar, ingènuament, que l'accés a l'ocupació és la solució a la pobresa, i, per tant, tot aquell individu que treballi no pot ser pobre. No obstant això, la precarietat i els baixos salaris han fet que moltes persones treballadores continuïn vivint en condicions de pobresa, demostrant que un sou no sempre és sinònim de seguretat econòmica.

Existeixen tota una sèrie d'iniciatives dutes a terme per institucions acadèmiques i organismes públics que estudien aquella part de la població que forma part de la categoria «pobra» o en risc de formar part d'aquest grup, tot i disposar d'una feina i uns ingressos. Per exemple, el projecte europeu «Working yet poor»,

finançat pels fons d'Horitzó 2020 de la UE, ha desenvolupat investigacions acadèmiques que generen propostes de polítiques públiques amb l'objectiu de millorar la situació de les persones treballadores pobres.²

La pobresa no afecta només les persones desocupades, sinó que es tracta d'una situació en la qual un individu no pot accedir a un mínim de béns i serveis per garantir una seguretat material en el seu context social. Considerar una definició de pobresa allunyada de prejudicis ajuda a veure-la com un problema comú que s'estén a la vida quotidiana. Tot i això, aquesta definició més inclusiva no és encara àmpliament acceptada, ja que sovint persisteixen idees preconcebudes sobre qui pot considerar-se pobre.

Ser incapaç d'imaginar l'existència d'una persona ocupada que a la vegada és pobra és símptoma de la lògica de mercat imperant. Si creiem en la meritocràcia i en la possibilitat d'ascens social és molt difícil arribar a pensar que una persona que té feina viu privada de condicions de

vida bàsiques, precisament per les seves condicions professionals.

L'objectiu d'aquest article és estudiar el fenomen de la pobresa laboral i comprendre les seves causes. Si anem a les dades, les taxes de pobresa a Catalunya en els darrers anys estan situades entre l'11 i el 12%. Aquest fenomen afecta lleugerament més als homes, a causa de la seva major presència en sectors com l'agricultura i la construcció, però en els darrers anys ha disminuït. Paral·lelament, entre les dones, la taxa ha augmentat, i finalment, ambdues xifres han acabat convergint a un 10,5% el 2023.³

Aquest article explora la realitat de les persones treballadores pobres. Primer, introdueix el concepte i, a continuació, analitza algunes de les causes d'aquest fenomen: precarietat, salaris i composició de la llar. Finalment, exposa una conclusió per tal d'identificar els punts claus i les diferents respostes que els agents econòmics i socials poden donar.

1 SUNSAY, «The poor are perceived to be dirty and a disease risk».

2 RATTI, «Working, yet poor».

3 IDESCAT, «Indicadors condicions de vida, risc de pobresa».

Si el llindar de la pobresa es calculés a escala de cada comunitat autònoma, territoris com el País Basc, Navarra o Catalunya tindrien taxes de pobresa laboral més altes

Conceptualització de l'entorn de pobresa i el mercat laboral

El concepte de «persona treballadora pobre» fa referència a aquell tipus d'individu que, tot i tenir una ocupació remunerada, no aconsegueix un nivell d'ingressos suficient per garantir una vida digna per a si mateix i la seva llar. En termes estadístics, una persona es considera que està «en risc de pobresa o d'exclusió social» (AROE) si viu en una llar amb ingressos per sota del 60% de la mediana dels ingressos del seu estat.⁴ El càlcul de la pobresa sobre la base de la llar pressuposa el repartiment intrafamiliar dels recursos, situa les unitats de convivència com a perceptores d'uns ingressos comuns.

La xifra es calcula de manera harmonitzada per cadascun dels estats que formen part de la UE. Per tant, a Catalunya s'aplica la mediana salarial de l'Estat espanyol. Utilitzar el mateix llindar de pobresa per tot l'Estat no permet apreciar les grans

diferències en salaris i el cost de la vida que existeixen entre territoris. És a dir, en utilitzar la mediana espanyola i no la mediana de cada territori dins l'Estat, la taxa de pobresa en entorns amb salaris més alts és artificialment més baixa, encara que els preus siguin més alts. En conseqüència, Catalunya presenta una taxa de pobresa laboral del 7,7%, la tercera més baixa de l'Estat, només superada pel País Basc i Navarra, i significativament inferior a la mitjana espanyola del 13,7%. Les taxes més altes es registren a les Castelles, Andalusia i Extremadura. Si el llindar de la pobresa es calculés a escala de cada comunitat autònoma, territoris com el País Basc, Navarra i Catalunya tindrien taxes de pobresa laboral més altes.

El salari mitjà a l'Estat espanyol ha experimentat grans canvis aquests últims quinze anys. Entre el 2009 i el 2016 se'n va evidenciar una caiguda pronunciada, motivada per la crisi econòmica i l'estratègia de devaluació interna promoguda pel govern espanyol i la Comissió Europea.⁵ A partir del 2019 va anar de-

senvolupant un creixement moderat fins arribar aquell mateix any a un total de 1.685 euros i seguir una trajectòria de creixement fins al 2023, situant-lo en els 1.935 euros, fet que també ha anat elevat el llindar de pobresa: per a una persona sola, ha passat de 1.011 € el 2019 a 1.161 € el 2023.⁶

La taxa de pobresa no es calcula a escala individual, sinó per a tota la llar. Concretament, el pes de la unitat de consum per a una persona adulta és 1, per a una segona persona adulta és de 0,5 i el de cada menor a càrrec —de catorze anys o menys— és de 0,3. Per tant, el llindar de pobresa d'una família formada per dos adults i dos fills seria de 2.483 euros mensuals el 2023,⁷ en comparació als 1.741 euros mensuals que indiquen el llindar de dues persones adultes.

Exposar aquestes dades i les variacions dels càlculs del llindar de la

a wage-led economy: The case of Spain».

6 INE, «Decil de salarios del empleo principal. Encuesta de Población Activa (EPA)».

7 INE, «Concepto seleccionado: Escalas de equivalencia».

4 EUROPEAN POVERTY NETWORK, «El estado de la pobreza seguimiento del indicador de pobreza y exclusión social en España 2008-2018».

5 ÁLVAREZ; UXÓ; FEBRERO, «Internal devaluation in

Els treballs temporals generen inestabilitat laboral en el moment en el qual la persona no està en posició de negociació o millora de les seves condicions laborals

pobresa deixa entreveure dues condicions rellevants a l'hora de comprendre el fenomen de les persones treballadores pobres: les condicions de treball i la composició de la llar. Pel que fa al treball, és rellevant tant el salari com el temps dedicat al treball, que es veu reduït i limitat en el cas dels contractes temporals o parcials. Pel que fa a la llar, l'augment de persones dins de la unitat de convivència sense un creixement

en concordança amb els ingressos pot agreujar el risc de pobresa de la unitat familiar.

Causa 1: La precarietat laboral

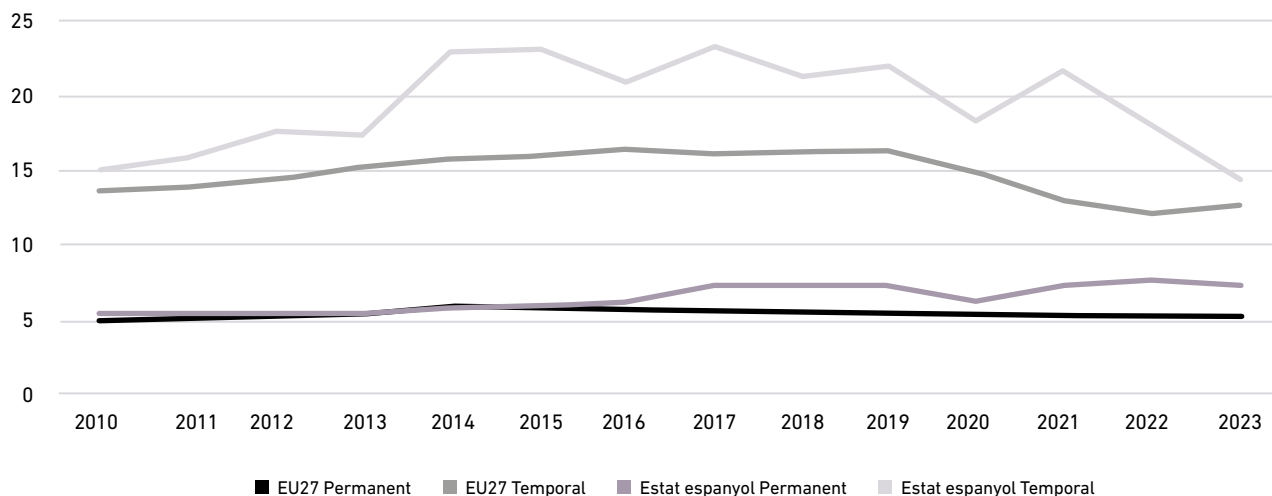
Tal com s'ha mencionat a l'inici de l'article, les condicions laborals precàries fan que moltes persones siguin pobres tot i treballar. Un exemple clar són les feines temporals i aquelles a

temps parcial, ja que suposen menys hores de treball i, per tant, d'ingressos. Un altre cas són els contractes temporals que, en generar ingressos intermitents al llarg de l'any, poden augmentar el risc que la persona treballadora formi part de la categoria de «treballador pobre».

Els treballs temporals generen inestabilitat laboral en el moment en el qual la persona no està en

Gràfic 1

Pobresa per tipus de contracte (permanent o temporal), 2010-2023 (%)

Font: Eurostat.

Els contractes temporals s'utilitzen per a evitar els costos dels contractes indefinits per als empresaris, encara que proporcionin més estabilitat a mitjà i llarg termini al treballador

posició de negociació o de millora de les seves condicions laborals. El model neoclàssic de l'economia justifica l'existència dels contractes temporals, ja que poden incentivar la mobilitat laboral —assumint l'assignació eficient dels recursos— o perquè poden estar condicionats a feines estacionals concretes —per exemple, el turisme. Aquest argument pot explicar la necessitat de crear contractes temporals en sectors i situacions concretes. El problema es produeix quan els contractes temporals s'utilitzen per a evitar els costos dels contractes indefinits per als empresaris, encara que proporcionin més estabilitat a mitjà i llarg termini al treballador i, a més, tinguin un efecte positiu en la productivitat.⁸

Els contractes laborals temporals impacten en la persona treballadora, la fan transitar entre les categories d'ocupació i desocupació de manera freqüent. Això genera una dificultat per mantenir una estabilitat financera i d'ingressos, i en conseqüència augmenta el risc de

pobresa laboral d'aquest individu.^{9,10}

Per il·lustrar aquest exemple es poden utilitzar les dades de l'INE que s'observen en el gràfic 1. Compara la quantitat d'individus que s'aglutinen sota la categoria de «pobresa laboral», segons el tipus de contracte del qual disposin. Aquest gràfic mostra els individus que tenen un contracte temporal o permanent a l'Estat espanyol i la mateixa distinció per a la mitjana dels 27 estats de la UE des del 2010 fins al 2023. La taxa de pobresa laboral és més alta per als individus amb contracte temporal, especialment en el cas espanyol. En canvi, les persones que disposen d'un contracte indefinit presenten una taxa de pobresa significativament menor. En el 2023, les persones amb contractes temporals continuen presentant una taxa de pobresa laboral del 14,3%, el doble que aquelles amb contractes permanents, i superior al 12,6% europeu.

Al 2021 s'instaura una nova mesura en el mercat laboral espanyol per tal de limitar la contractació temporal, mitjançant la prioritització del contracte indefinit. Des de la seva aplicació, la temporalitat laboral a l'Estat ha disminuït i, addicionalment, també el risc de pobresa entre els contractes temporals, que s'aproxima a la mitjana europea.¹¹

Si prenem les dades de taxa de pobresa segons el tipus de jornada i separem el cas espanyol de l'europeu, trobem el patró següent: el grup de treballadors a temps parcial a l'Estat tenen una taxa de pobresa més alta que els treballadors a temps parcial a Europa, i molt més alta que els treballadors a temps complet en ambdós casos. Els contractes a temps parcial, per la seva pròpia naturalesa, proporcionen uns ingressos menors que els contractes a temps complet. La diferència entre els dos tipus de contracte pot ser tan alta que dispari, com és en aquest cas, el risc de pobresa laboral dels

8 ORTEGA; MARCHANTE, «Temporary contracts and labour productivity in Spain: a sectoral analysis».

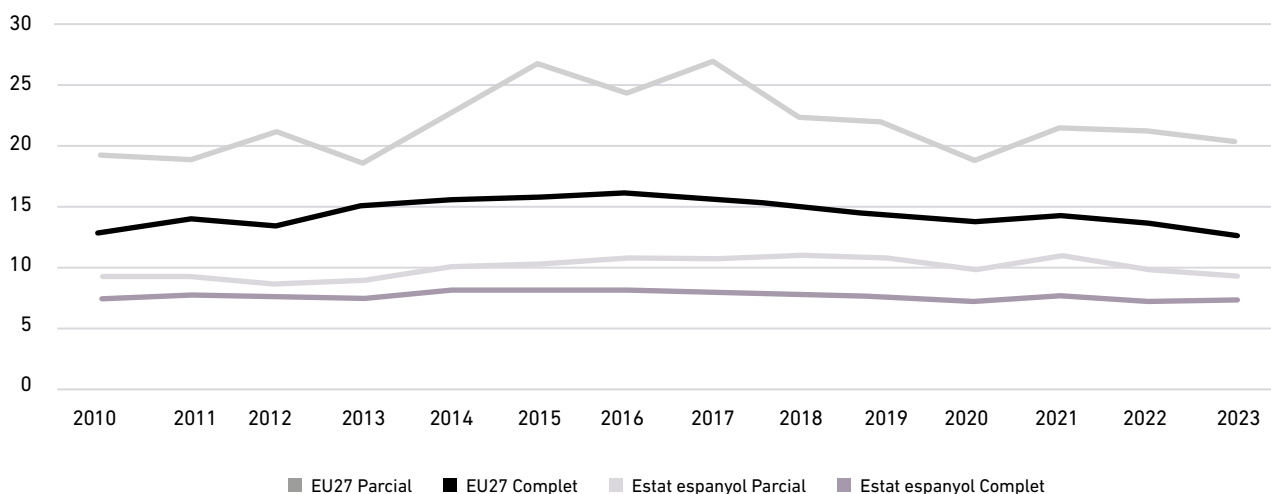
9 CTESG, «El risc de pobresa relacionat amb el mercat de treball».

10 CCOO, «El risc de pobresa relacionat amb el mercat de treball».

11 MINISTERIO DE TRABAJO Y ECONOMÍA SOCIAL, «Impacto de la última reforma laboral durante el primer año en vigor».

Gràfic 2

Pobresa per tipus de jornada (parcial o completa), 2010-2023 (%)

Font: Eurostat.

treballadors.¹² El gràfic 2 indica com la taxa de pobresa espanyola dels treballadors a temps parcial supera el 25% entre el 2014 i el 2017, en canvi, la dels treballadors a temps complet amb prou feines superava el 10%. Al 2023 la xifra descendeix fins

a un 20,5%, que supera la mitjana europea del 12,6%.

La gravetat de la situació es deu no només al fet que el treball a temps parcial comporta guanyar proporcionalment menys, sinó també perquè, en el nostre context, el treball a temps parcial es concentra en ocupacions amb salaris baixos i condicions labo-

rals durs. A diferència d'Europa, no abunden els treballs a temps parcial de qualitat, sinó que són majoritàriament una eina dels empresaris per a ajustar el temps de treball a les necessitats de la demanda.¹³ Això explica

¹² FUNDACIÓN LA CAIXA, «Moving in and out of in-work poverty in Spain».

¹³ MAESTRIPIERI; LEÓN, «So close, so far? Part-time employment and its effects on gender equality in Italy and Spain».

Durant la crisi econòmica del 2008, els ingressos de les persones més riques van augmentar significativament, cosa que va generar un fort creixement de la desigualtat

que, mentre que a l'Estat espanyol només un 13,1% dels treballadors ocupen treballs a temps parcial, en comparació amb el 17,8% de la UE, gairebé la meitat d'aquestes situacions són involuntàries —49,3%—, molt per sobre del 19,4% europeu, on més persones ocupen el treball a temps parcial per decisió pròpia o per compaginar-ho amb les seves responsabilitats familiars.

Cal destacar que la parcialitat i la temporalitat en el cas espanyol i europeu són fenòmens molt feminitzats. Els contractes temporals per als homes representen un 12,5% del total, en canvi, per a les dones, un 17,4%. En referència a la parcialitat, entre els homes es situa en un 7,7% d'aquests contractes i entre les dones en un 25,5%. Per l'impacte que té la socialització de gènere, les preferències de les dones moltes vegades estan condicionades a limitar les seves decisions professionals d'acord a assumir rols de cura o responsabilitat en la llar, fent així que acceptin contractes parcials o temporals. Tot i aquest fet genèric, en el cas espanyol, la feminització de la precarietat s'explica per processos de segregació laboral i pràctiques de contractació

discriminatòries.¹⁴ Més de la meitat de les dones que treballen a jornada parcial ho fan de manera involuntària, ja que no han pogut trobar un treball a jornada completa. Les ocupacions feminitzades relacionades amb les cures i els serveis, entorns i sectors on solen contractar-se més dones, tenen condicions laborals més precàries, fet que es tradueix en una feminització de la precarietat.¹⁵

Causa 2: Salariis

Amb les dades exposades s'observa que la temporalitat i la parcialitat augmenten el risc de pobresa laboral. El fet que els contractes atípics siguin més nombrosos al mercat laboral nacional i estatal explica en part les greus taxes de pobresa a Catalunya i l'Estat. No obstant això, els gràfics 1 i 2 assenyalen que la taxa de pobresa entre contractes del mateix tipus és sempre més alta a l'Estat que no pas a Europa. Un fet

que pot explicar aquest fenomen són els salaris baixos.

Després de la crisi de 2008, l'Estat espanyol va implementar una estratègia de devaluació interna imposada per Europa i avalada pels governs estatals. Aquesta estratègia es va centrar a reduir els salaris amb l'objectiu de guanyar competitivitat internacional.¹⁶ Es va aconseguir mitjançant congelacions salarials i atacs a la negociació col·lectiva;¹⁷ flexibilitzant la contractació, l'acomiadament i les relacions laborals. El gràfic 3 mostra com, entre 2010 i 2018, els salaris per conveni col·lectiu i els salaris mitjans van créixer per sota de la inflació, fet que va provocar una pèrdua de poder adquisitiu durant gairebé una dècada. Paral·lelament, durant la crisi econòmica del 2008, els ingressos de les persones més riques van augmentar significativament, cosa que va generar un fort creixement de la desigualtat.¹⁸

14 HUETE-MORALES; VARGAS-JIMÉNEZ, «Modelling part-time employment in Spain: do women opt for fewer hours or do they have no choice?».

15 RECIO; MORENO-COLOM; GODINO, «Out of sight: Dimensions of working time in gendered occupations».

16 ÁLVAREZ; UXÓ; FEBRERO, «Internal devaluation in a wage-led economy: The case of Spain».

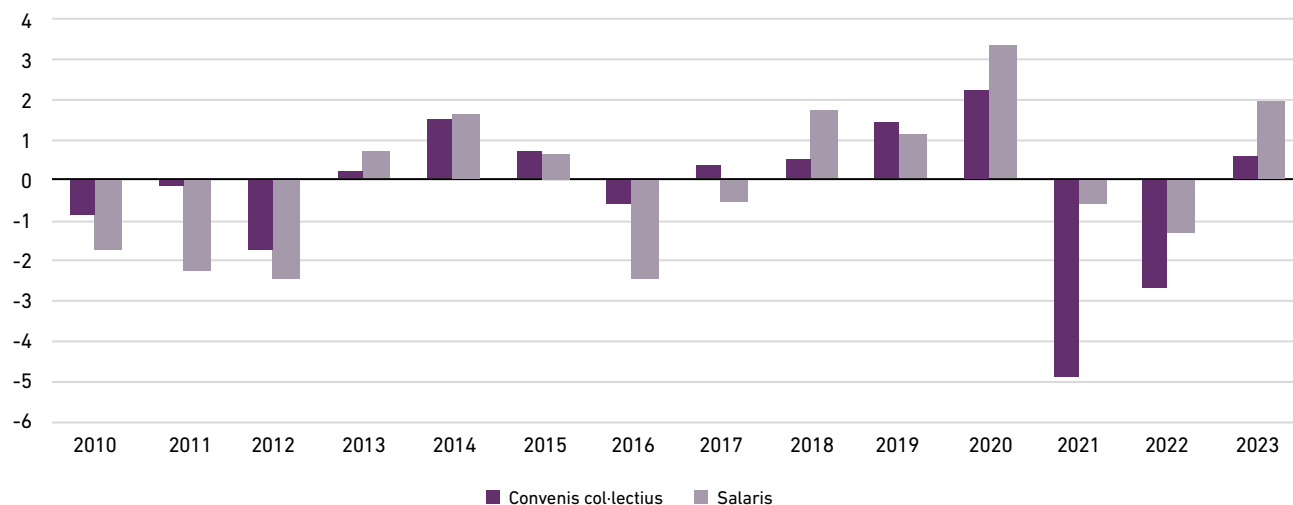
17 PÉREZ INFANTE, «Las reformas laborales en la crisis económica: su impacto económico».

18 FUNDACIÓN LA CAIXA, «Desigualdad y pacto social».

Des de l'esclat de la guerra d'Ucraïna el 2022, la inflació ha esmicolat bona part del progrés assolit des de 2019 en l'augment dels salaris reals

Gràfic 3

Evolució real dels salaris

Font: Ministeri de Treball i INE.

Des de 2019, s'han desenvolupat canvis rellevants amb mesures com la reforma laboral de 2021 i sobretot l'augment del salari mínim, que s'ha revelat com una eina crucial per reduir la desigualtat i la pobresa laboral. Amb increments importants, el salari mínim ha arribat el 2024 al 60% del salari mitjà segons l'INE.¹⁹

Aquest fet assegura, en teoria, que qualsevol persona que visqui sola, treballi a jornada completa i tingui un contracte permanent no sigui considerada treballadora pobre.

Tot i aquests avenços, els efectes són limitats. Des de l'esclat de la guerra d'Ucraïna al 2022, la inflació ha esmicolat bona part del progrés assolit des de 2019 en l'augment dels salaris reals. Aquest fet es pot veure al gràfic

3, que mostra l'evolució dels salaris reals, és a dir, tenint en compte la inflació (IPC). En el gràfic, el punt 0 indica que el salari manté el seu poder adquisitiu amb comparació a l'any anterior, mentre que les xifres negatives reflecteixen una pèrdua de valor real del salari a causa de la inflació, i les positives, un guany de poder adquisitiu. En conseqüència, el problema estructural de l'escassa capacitat adquisitiva de les rendes més baixes persisteix. Els

¹⁹ INE, «Encuesta de estructura salarial».

Al 2023, el 14% de les llars amb dos progenitors i amb fills viuen en situació de pobresa, comparat amb només el 7% de les llars sense fills

incrementos salarials no han aconseguit compensar l'encariment generalitzat del cost de la vida, que perpetua la vulnerabilitat econòmica de moltes persones treballadores.

Un problema paral·lel de gran importància en relació amb els salaris és l'augment desproporcionat del cost de l'habitatge, que ha superat de llarg el creixement salarial. Entre el 2022 i el 2024, el cost mitjà del lloguer per metre quadrat a Barcelona ha passat de 18,3 euros a 23,1, un increment del 26,2%, segons dades d'Idealista.²⁰ Aquesta pujada afecta especialment les llars amb ingressos més baixos: segons un informe de Càritas,²¹ les famílies del primer quintil de renda destinen fins al 42% dels seus ingressos a despeses relacionades amb l'habitatge, quasi el doble que el quintil més ric —27%—. Aquest desequilibri entre el creixement dels salaris i l'augment del cost de la vida, especialment de l'habitatge, agreuja la vulnerabilitat econòmica i dificulta encara més la sortida de la pobresa laboral per a moltes famílies.

Causa 3: Composició de la llar

Un altre factor clau en la pobresa laboral és la composició de la llar. A ingressos constants, el risc de pobresa augmenta quan les persones que treballen viuen amb famílies més nombroses, ja que s'han de repartir els recursos entre més persones. És per això que arran del món existeixen transferències i prestacions socials per a les famílies. No obstant això, aquest tipus d'ajudes no es donen a Catalunya. A l'Estat espanyol, les polítiques familiars s'han enfocat en la conciliació i l'ocupació femenina. En canvi, els estats europeus veïns han tractat d'equilibrar aquest objectiu amb solucions per a la pobresa i els costos familiars.²² Segons dades de l'OCDE,²³ només un 5% de les famílies a l'Estat reben transferències públiques per tenir fills, molt lluny de la mitjana del 80% a l'OCDE i pràcticament el 100% en molts territoris europeus.

El resultat d'aquest fet és que formar una família augmenta el risc de pobresa, ja que les despeses dins de la llar creixen però els ingressos no. Aquest és un dels motius que explica com el territori espanyol té una de les taxes de pobresa infantil més elevades de la UE.

El gràfic 4 mostra com les taxes de pobresa laboral són molt més elevades per a llars amb criatures que sense i, especialment, també són més altes a l'Estat que a la resta de la UE. Es tracta d'una situació que s'ha mantingut força estable durant els darrers anys. Per exemple, al 2023, el 14% de les llars amb dos progenitors i amb fills viuen en situació de pobresa, comparat amb només el 7% de les llars sense fills. Es tracta d'un greu problema social que vulnera els drets de les criatures a créixer tenint accés als serveis i béns mínims, fet que té i tindrà importants conseqüències en el seu desenvolupament vital.

Aquest problema no se centra únicament en tenir una família o no, sinó en la seva composició. S'estima que a l'Estat hi ha unes 1.750.000 famílies amb només una persona adulta a

20 IDEALISTA, «Evolución del precio de la vivienda de alquiler en Barcelona».

21 CÁRITAS, «Ingresos y gastos: Una ecuación que condiciona nuestra calidad de vida».

22 ALVARINO, «Partisan politics and feedback effects: Comparing defamilialization by center-right parties across six familistic countries».

23 OECD, «Evolving family models in Spain: A new national framework for Improved support and protection for families».

S'estima que a l'Estat hi ha unes 1.750.000 famílies amb només una persona adulta a càrrec, un 82% de les quals són dones

càrrec, un 82% de les quals són dones.²⁴ Aquest tipus de llars tenen una taxa de pobresa del 54%. Uns resultats i fets que reafirmen la importància de destinar ajudes específiques a aquelles llars que més ho necessitin. Les poques i escasses ajudes disponibles estan vinculades a

situacions generals de pobresa, com complements per l'Ingrés Mínim Vital, subsidis d'atur amb infants a càrrec o altres prestacions molt limitades. A més, barreres administratives greus limiten l'accés a aquestes ajudes per a moltes famílies.²⁵ Aquesta realitat evidencia una greu manca de su-

port públic a les famílies, que agreuja la desigualtat i perpetua la vulnerabilitat econòmica de les llars amb fills.

Conclusió: compromisos a adquirir per part de les institucions

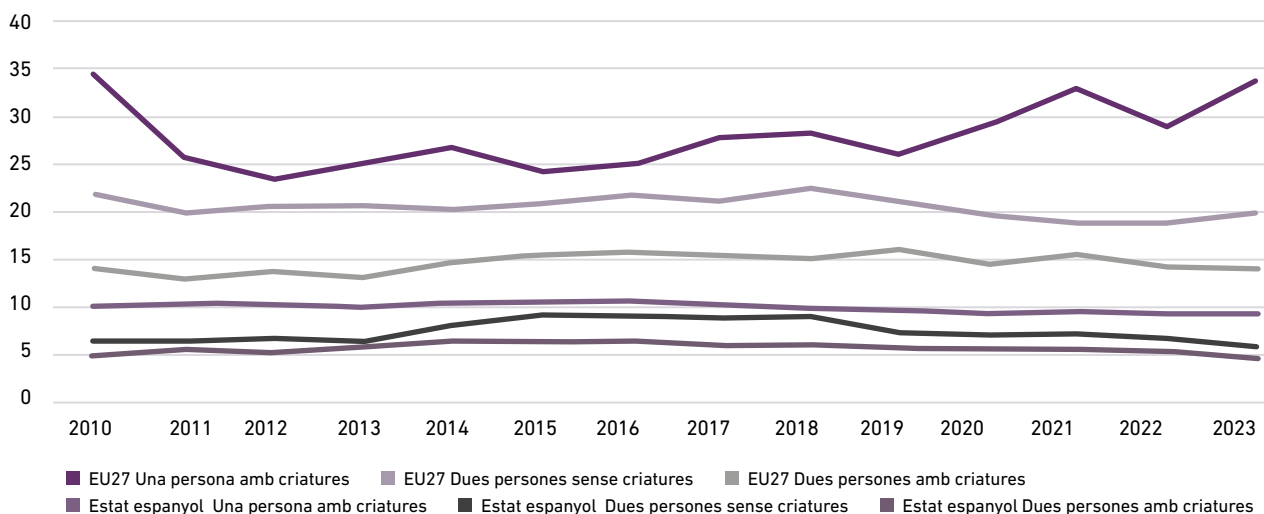
La pobresa laboral és un fenomen que posa de manifest les mancances de l'actual mercat laboral i les polítiques

24 SAVE THE CHILDREN, «Más de la mitad de los niños que viven con madres solas son pobres».

25 AIREF, «Segunda opinión sobre el Ingreso Mínimo Vital».

Gràfic 4

Pobresa per composició de la llar, 2010-2023 (%)

Font: Eurostat.

La pobresa laboral és un fenomen que posa de manifest les mancances de l'actual mercat laboral i les polítiques públiques

públiques. Actualment, el fet de tenir una feina, per si sol, no garanteix a un individu aconseguir els béns i serveis bàsics per desenvolupar una vida amb dignitat. Per tant, si treballar no és garantia de situar-se fora del llindar de la pobresa, cal posar el focus en les condicions laborals i els salaris, i en com aquest fet es relaciona amb la diversitat de models familiars. D'aquesta manera, identificar aquelles característiques que es relacionen amb la pobresa permet a les institucions anticipar-se i protegir a aquells individus que es poden trobar en una situació de risc.

Les dades presentades en aquest article i l'evidència acadèmica posen de manifest el problema greu que suposa la pobresa patida per part d'aquelles persones integrades en el mercat laboral. S'identifiquen tres situacions que poden potenciar-la: la precarietat laboral —que en aquest cas inclou la temporalitat contractual i la parcialitat—, els salaris baixos i la composició de la llar, és a dir tenir criatures, particularment a càrrec de mares soles. Les institucions públiques i agents socials haurien de donar resposta a aquest fenomen tenint en compte les tres dimensions principals.

En primer lloc, pel que fa a la precarietat laboral, tot i que la temporalitat ha disminuït significativament amb les darreres reformes, encara no es coneixen amb profunditat les conseqüències de la nova figura del contracte fix discontinu i de com ha afectat a les persones treballadores. És necessari dur a terme una recerca rigorosa i honesta per identificar els possibles problemes i les necessitats de les persones amb aquest tipus de contracte. Cal tenir en compte que el treball a temps parcial continua sent sinònim de salaris baixos i horaris imprevisibles, factors que contribueixen a la parcialitat involuntària, un problema persistent en el mercat laboral estatal. Cal promoure canvis legislatius que augmentin el poder de negociació dels treballadors i treballadores amb contractes a temps parcial. És fonamental reforçar les inspeccions laborals per detectar i sancionar amb contundència les pràctiques discriminatòries i abusives, que sovint es mantenen malgrat les lleis i reformes vigents.

En segon lloc, per combatre la persistència de salaris baixos i la pèrdua de poder adquisitiu davant de la inflació, cal reforçar la negociació col·lectiva des del govern de l'Estat. És crucial

promoure des de les administracions públiques mecanismes que assegurin increments salarials alineats amb l'augment del cost de la vida, com les clàusules de salvaguarda salarial, que han desaparegut en la majoria dels convenis. Moltes veus, com per exemple el Banco de España, van proclamar que això causaria espirals inflacionistes,²⁶ però la recerca mostra que la inflació dels darrers anys ha estat causada per l'augment del preu de l'energia, mentre que els salaris no consten entre els causants principals.²⁷

I, en tercer lloc, per reduir la pobresa en les famílies és essencial establir transferències públiques eficients i inclusives. Una mesura especialment efectiva seria la implementació d'una transferència econòmica universal i automàtica per fill. Aquesta ajuda eliminaria la necessitat que les famílies haguessin de sol·licitar-la, i s'evitarien tràmits burocràtics i problemes d'accés com els que es donen amb l'Ingrés Mínim Vital. A més, garantiria

26 IZQUIERDO; SOLER, «Un primer análisis acerca del impacto de la inflación sobre la negociación colectiva en 2022».

27 ASCARI; BONAM; SMADU, «Global supply chain pressures, inflation, and implications for monetary policy».

Les famílies monoparentals encapçalades per una dona en moltes ocasions es troben en situació de pobresa econòmica

que totes les llars amb criatures rebessin aquest suport com a dret social inalienable. El caràcter universal fomentaria un suport social ampli a la mesura, que n'asseguraria la continuïtat més enllà dels canvis de govern. En un moment d'urgència per cobrir aquest forat del nostre estat de benestar, aquesta iniciativa és essencial per garantir la protecció i l'equitat per a totes les famílies amb fills. Cal tenir en compte que la universalitat de la transferència suposa no haver de fer front a un cost administratiu d'identificació de famílies en risc de vulnerabilitat. Si no es volen fer universals, per tal de dissenyar aquestes polítiques públiques és necessari tenir les eines científiques per identificar a qui es volen transmetre i també les eines legals per evitar que desapareguin amb canvis de govern.

A més, en aquest article s'ha destacat l'existència d'un biaix de gènere rellevant a l'hora de descriure el col·lectiu de persones treballadores en risc de pobresa o exclusió social. Les famílies monoparentals encapçalades per una dona en moltes ocasions es troben en situació de pobresa econòmica. Aquest fet s'explica des

de diferents òptiques pel mateix fenomen social: la socialització de gènere. Les dones, en tant que socialitzades com a tal, aprenen a cuidar i des de petites es reforça no només la creença essencialista de gènere que existeix alguna cosa anomenada «instint maternal», sinó també la importància que elles es facin càrrec de les persones dependents, en aquest cas d'infants. Tenir criatures amb només un sou a la llar és un gran predictor de pobresa laboral. A aquesta situació cal afegir que les dones, en moltes ocasions, tenen feines amb condicions més precàries, per una qüestió del tipus de feina per la qual les contracta l'empresariat. Per una banda, en haver de fer-se càrrec de les tasques de cures, un contracte a temps complet o una feina que exigeixi un horari poc flexible o poc conciliador és senzillament inassumible. Per altra banda, l'empresariat juga un paper rellevant en generar la segregació ocupacional que posa les dones en feines típicament femenines, com són aquelles de cures, habitualment amb salaris més baixos i pitjors condicions contractuals.

En conclusió, si tenir feina no garanteix sortir de la pobresa, cal replan-

tejar les bases del nostre sistema laboral i de benestar. No es tracta únicament de disposar d'un marc legal fort que faci que les persones treballadores rebin uns sous dignes, amb unes condicions laborals estables, sinó que des de les institucions es materialitzi aquest horitzó laboral mitjançant les eines necessàries. Aquest tipus d'iniciatives es poden materialitzar quan la tasca d'identificació del problema és rigorosa i completa, és a dir, quan des de les institucions es pot reconèixer aquells individus que es troben en situacions més desfavorides i, a la vegada, les ajudes públiques arriben de manera directa, fàcil i senzilla i a més n'incrementen el comportament o apropen aquells individus a l'escenari desitjat. Només amb un compromís col·lectiu ferm podrem construir una societat més justa, on treballar sigui realment sinònim de viure amb dignitat. ■

■ Bibliografia

AIREF. «Segunda opinión sobre el Ingreso Mínimo Vital» [en línea]. 2023 Disponible a: <www.airef.es>.

ASCARI, Guido; BONAM, Dennis; SMADU, Andra. «Global supply chain pressures, inflation, and implications for monetary policy». A *Journal of International Money and Finance*, núm. 142. 2024

ÁLVAREZ, Ignacio; UXÓ, Jorge; FEBRERO, Eladio. «Internal devaluation in a wage-led economy: The case of Spain». A *Cambridge Journal of Economics*, vol. 43, núm. 2, pàg. 335–360, 2019.

ALVARINO, Manuel. «Partisan politics and feedback effects: comparing defamilialization by center-right parties across six familistic countries.» A *Politics & Society*, 2024.

CÁRITAS, «Ingresos y gastos: Una ecuación que condiciona nuestra calidad de vida» [en línea]. A *Cáritas Española Editores*, 2023. Disponible a: <www.caritas.es>.

CCOO. «El risc de pobresa relacionat amb el mercat de treball» [en línea]. De març del 2023. Disponible a: <www.ccoo.cat>.

CTESC. «El risc de pobresa relacionat amb el mercat de treball» [en línea]. De març del 2012. Disponible a: <www.ctesc.gencat.cat>.

EUROPEAN POVERTY NETWORK. «El estado de la pobreza seguimiento del indicador de pobreza y exclusión social en España 2008–2018» [en línea]. D'octubre del 2019. Disponible a: <www.eapn.es>.

HUETE-MORALES, M. Dolores; VARGAS-JIMÉNEZ, Maravillas. «Modelling part-time employment in

Spain: Do women opt for fewer hours or do they have no choice?». A *Journal of Gender Studies*, vol. 27, núm. 7, pàg. 815–833, 2018.

IDEALISTA. «Evolución del precio de la vivienda de alquiler en Barcelona» [en línea]. Disponible a: <www.idealista.com>.

IDESCAT. «Indicadors condicions de vida, risc de pobresa» [en línea]. De febrer de 2024. Disponible a: <www.idealista.com>.

INE. «Concepto seleccionado: Escalas de equivalencia» [en línea]. Disponible a: <www.ine.es>.

INE. «Decil de salarios del empleo principal. Encuesta de Población Activa (EPA)» [en línea]. De 2023. Disponible a: <www.ine.es>.

INE. «Encuesta de estructura salarial 2022» [en línea]. De 23 de setembre de 2024. Disponible a: <www.ine.es>.

IZQUIERDO, Mario; SOLER, Isabel. «Un primer análisis acerca del impacto de la inflación sobre la negociación colectiva en 2022» [en línea]. A *Boletín económico*, 1r trimestre 2022. Disponible a: <www.bde.es>.

FUNDACIÓN LA CAIXA. «Desigualdad y pacto social» [en línea]. De maig del 2022. Disponible a: <www.elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org>.

MINISTERIO DE TRABAJO Y ECONOMÍA SOCIAL. «Impacto de la última reforma laboral durante el primer año en vigor» [en línea]. De març del 2023. Disponible a: <www.sepe.es>.

MAESTRIPIERI, Lara; LEÓN, Margarita. «So close,

so far? Part-time employment and its effects on gender equality in Italy and Spain». A *Dualization of Part-Time Work. The Development of Labour Market Insiders and Outsiders*, pàg. 55–85, 2019.

OECD. «Evolving Family Models in Spain: A New National Framework for Improved Support and Protection for Families» [en línea]. A *OECD Publishing*, de 3 febrer del 2022, Disponible a: <www.oecd.org>.

ORTEGA, Bienvenido; MARCHANTE, Andrés. «Temporary contracts and labour productivity in Spain: a sectoral analysis». A *Journal of Productivity Analysis*, núm. 34, pàg. 199–212. 2010.

PÉREZ INFANTE, José Ignacio. «Las reformas laborales en la crisis económica: su impacto económico». A *Ekonomiaz*, núm. 87, pàg. 247–273, 2015.

RECIO, Albert; MORENO-COLOM, Sara; GODINO, Alejandro. «Out of sight: Dimensions of working time in gendered occupations». A *Hard Work in New Jobs*. Palgrave Macmillan, pàg. 189–207, 2015.

SAVE THE CHILDREN. «Más de la mitad de los niños que viven con madres solas son pobres» [en línea]. Disponible a: <www.savethechildren.es>.

SUNSAY, Ceyhun. «The poor are perceived to be dirty and a disease risk». A *Basic and Applied Social Psychology*, vol. 46, núm. 4, pàg. 231–238, 2024.

RATTI, Luca. «Working, yet poor» [en línea]. Disponible a: <www.workingyetpoor.eu>.